

Dyspneu

Dyspneu is het gevoel niet genoeg lucht binnen te krijgen. Een ander woord voor dyspneu is benauwdheid of kortademigheid.

Aanvalsgewijze dyspneu is dyspneu die tijdelijk ernstiger of onaangener is of dyspneu die alleen maar in aanvallen komt. Met tijdelijk wordt bedoeld: meestal minder dan 10 minuten.

Dyspneu treedt vooral op bij patiënten met kanker, COPD, hartfalen of neurologische aandoeningen waarbij de ademhalingspijpen zijn aangedaan.

Oorzaken van dyspneu

Dyspneu kan verschillende oorzaken hebben:

- De bovenste luchtwegen zijn vernauwd: bijvoorbeeld door een tumor of een allergische reactie
- De longen werken niet goed meer:
 - door een tumor, uitzaaiingen, longaandoeningen, longontsteking of een longembolie (bloedstolsel dat een bloedvat in de longen afsluit)
 - door vocht in de longen, een klaplong of door het vena cava superior syndroom (een gedeeltelijke of volledige afsluiting van het bloedvat dat het bloed
 - afvoert uit het hoofdhalsgebied en de armen naar het hart)
- Het hart werkt niet goed meer (door hartfalen, ophoping van vocht in het hartzakje, hartritme stoornissen)
- Zwakte van de ademhalingspijpen
- Hoogstand van het middenrif (bijvoorbeeld door vochtophoping in de buik of een sterk vergrote lever), waardoor de longen zich niet goed kunnen ontplooien
- Misvorming van de borstholte door afwijking van de wervelkolom (bijvoorbeeld een ernstige verkromming van de wervelkolom)
- Overgewicht
- Bloedarmoede
- Metabole acidose: een te hoog zuurgehalte van het bloed door ophoping van zuur in het bloed of verdwijnen van bicarbonaat uit het bloed
- Psychische problemen zoals angst, spanning en/of depressie

Onderzoek en diagnose

- De arts stelt u vragen over uw voorgeschiedenis en over uw klachten.
- U ondergaat een lichamelijk onderzoek.
- Mogelijk vraagt de arts u een vragenlijst in te vullen. Aan de hand van de scores kan hij de ernst van de dyspneu bepalen. Ook hij kan u vragen een dagboekje bij te houden waarin u opschrijft wanneer u benauwd bent en hoe lang de benauwdheid duurt.
- Vaak krijgt u aanvullend onderzoek naar de werking van uw longen en/of hart: bloedonderzoek, meting van het zuurstofgehalte van het bloed, ECG, longfunctieonderzoek, foto of CT-scan van de long, bronchoscopie (kijkonderzoek van de long).

Behandeling van de oorzaak

De arts bekijkt wat waarschijnlijk de oorzaak is van de dyspneu. Indien mogelijk, behandelt hij de oorzaak.

Mogelijke behandelingen van de oorzaak zijn:

- bij afsluiting van de luchtwegen door de tumor: operatie, wegbranden of bevriezen van de tumor, plaatsen van een stent (buisje in de luchtweg). Bij een operatie maakt de arts via uw hals een gaatje in de luchtpijp (tracheostoma).
- bestraling van de tumor
- behandeling van de tumor of uitzaaiingen in de longen met chemotherapie, antihormonale therapie en/of doelgerichte therapie
- behandeling van COPD of hartfalen
- behandeling met antibiotica bij een longontsteking
- antistolling bij een longembolie
- weghalen van vocht in de longen, het hartzakje of de buikholte
- weghalen van lucht bij een klaplong
- radiotherapie (bestraling), chemotherapie of het plaatsen van een stent bij een vena cava superior syndroom
- bloedtransfusie(s) bij bloedarmoede
- behandeling van metabole acidose
- behandeling/begeleiding bij psychische problemen

Behandeling van de klachten zonder medicijnen

- Een goede ademtechniek is belangrijk. Ook is het raadzaam om ademhalings- en ontspanningsoefeningen te doen. De fysiotherapeut kan u hierbij ondersteunen.
- Gebruik een rollator, een karretje om de zuurstoffles te vervoeren en/of een ventilator
- Soms kan zuurstof zinvol zijn.
- Heeft u een tracheacanule en last van taai slijm? Dan kan uitzuigen helpen.

Behandeling met medicijnen

Soms kunnen de volgende medicijnen helpen tegen dyspneu:

- morfine: werkt niet alleen voor pijn, maar ook voor dyspneu
- corticosteroiden: dexamethason of prednison
- benzodiazepines (bijvoorbeeld oxazepam): bij angst en spanning als morfine onvoldoende effect heeft

Is er sprake van ernstige dyspneu kort voor het sterven? En kan deze onvoldoende verlicht worden met bovengenoemde behandelingen? Dan kan palliatieve sedatie worden toegepast. Hierbij krijgt u medicijnen die uw bewustzijn verlagen en u soms in slaap brengen tot aan het overlijden.

Laatste update:

januari 2016

Dit artikel is geschreven door:

Kanker.nl

Met medewerking van:

Dr. Graeff, A. de (internist)